

Laura Salomäki & Josefina Puranen

Sukupuolinormit nuorten maahanmuuttajataustaisten miesten koulutusvalinnoissa

Tekijät koulutusvalintojen takana

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Sosionomi (amk)

Sosiaalian tutkinto-ohjelma

Opinnäytetyö

2.5.2021

Tekijä	Josefina Puranen, Laura Salomäki
Otsikko	Sukupuolinormit nuorten maahanmuuttajamiesten koulutusvalintojen taustalla
Sivumäärä	25 sivua + 1 liitettä
Aika	2.5.2021
Tutkinto	Sosionomi (amk)
Tutkinto-ohjelma	Sosiaalialan tutkinto-ohjelma
Ohjaajat	Lehtori Miia Ojanen Lehtori Jukka Törnroos

Tämän opinnäytetyön tarkoitus oli selvittää, millä perusteella nuori maahanmuuttajataustainen mies tekee koulutusvalintansa ja näkyvätkö koetut sukupuolinormit koulutusvalintojen taustalla. Halusimme saada tietoa siitä, nouseeko esiin tuen tarvetta omanlaisten koulutusvalintojen tekemisessä. Tarkastelimme yhteyttä etnisyyden, sukupuolen ja koulutusvalintojen välillä. Opinnäytetyömme aihe on ajankohtainen, sillä Suomessa on otettu tavoitteeksi purkaa suomen työmarkkinoiden ja koulutusalojen segregaatiota sekä palkkaeroja. Tavoitteella on myös keskeinen rooli EU- tason tasa-arvo ohjelmissa. Työmarkkinoiden eriytymisen syitä on alettu havainnoida tarkemmin viime vuosina.

Toimeksiantajamme on *And Beyond- Miesten luovat polut työelämään-* hanke, jonka tavoitteena on ehkäistä nuorten miesten syrjäytymistä, edistää heidän työllistymistään sekä haastaa työmarkkinoiden sukupuolenmukaista segregaatiota. Tämä opinnäytetyö tehtiin laadullisena tutkimuksena. Aineistonkeruumenetelmänä käytimme teemahaastattelua. Haastattelimme Poikien Talon asiakkaita, jotka sopivat kohderyhmäämme. Haastattelut toteutettiin helmi- maaliskuussa 2021. Aineistomme koostuu yhteensä kolmesta yksilöhaastattelusta ja haastatteluaineistoa on yhteensä noin kolme tuntia.

Tutkimusmenetelmäksi valitsimme laadullisen tutkimuksen, sillä halusimme saada tietoa ihmisten yksilöllisistä kokemuksista siitä, miten haastateltavat ovat tehneet koulutusvalintansa. Samalla toivoimme saavamme vastauksia siihen, näkyvätkö koetut sukupuolinormit heidän valinnoissaan ja kuinka näitä valintoja voisi jatkossa tukea.

Tuloksista selvisi, että haastateltavat eivät itse tuoneet esiin sukupuolinormien vaikutusta koulutusvalintoihinsa. Koulutusvalintoihin vaikutti perhe ja ulkopuolinen auktoriteetti. Haastateltavat kokivat, että etenkin heidän perheensä mielipide ja vanhempien koulutusvalinnat olivat olleet melko suorassa yhteydessä siihen, mitä haastateltavat lähtivät opiskelemaan. Haastatteluissa kävi ilmi, että opinto-ohjaajien ja opettajien mielipiteisiin haastateltavalle sopivasta koulutusvalinnasta luotettiin, etenkin jos oma sosiaalinen pääoma oli heikko.

Avainsanat	Sukupuolinormit, koulutusvalinnat, segregaatio
------------	--

Author	Josefina Puranen, Laura Salomäki
Title	Gender Norms behind Young Immigrant Men's Educational Choices
Number of Pages	25 pages + 1 appendices
Date	2 May 2021
Degree	Bachelor of Social Services
Degree Programme	Social Services
Instructors	Miia Ojanen, Senior Lecturer Jukka Törnroos, Senior Lecturer
<p>The aim of our thesis was to obtain information about the basis on which a young immigrant man makes his educational choices, whether these factors reflect the perceived gender norms, and how these individuals could be supported in making their own educational choices in the future. We looked at ethnicity, gender, and educational choices side by side. The subject of our thesis is topical, as Finland has set the goal of resolving the segregation of the Finnish labor market and education sectors, as well as the pay gap. The goal also plays a key role in EU level equality programs. The reasons for labor market segregation have gained more attention in recent years.</p> <p>Our thesis was part of the And Beyond - Men's creative paths to work force - project. This project's goal is to prevent social exclusion of young men, advance their employment and challenge segregation on the labor market. This thesis was carried out by a qualitative interview study. The data of the study was collected with theme interviews. We interviewed the customers of the Poikien Talo Youth Center, that fit in to our target group. The interviews were made during February and March 2021. Our material consists of a total of three individual interviews and its duration is three hours.</p> <p>We wanted to obtain data of individual experiences of how our target group had made their educational choices, thus our research method was qualitative. In the process, we hoped to obtain answers as to whether the experienced gender norms play part in the young immigrant men's choices and how these choices could be supported in the future.</p> <p>The study showed that gender norms did not affect the educational choices of our target group. Things behind the career choices included family, ethnic background, and the study supervisor. Parents' careers and their studying history, particularly if the son's own social capital was scarce, had a pronounced impact.</p>	
Keywords	Gender norms, educational choices, segregation

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Normit ja roolit	2
2.1	Normit yhteiskunnassa	2
2.2	Sukupuoliroolit	2
2.3	Ympäristön vaikutus rooleihin	3
2.4	Sukupuolisosialisaatio	3
3	Segregaatio	4
3.1	Segregaatio ja etnisyys	4
3.2	Segregaatiota vahvistavat koulutukselliset käytänteet	5
3.3	Teorioita sukupuolen mukaisesta segregaatiosta	6
3.4	Intersektionaalisuus	7
4	Koulutusvalinnat	7
4.1	Segregaatio koulutusvalinnoissa	8
4.2	Etnisyyden vaikutus koulutusvalinnoissa	9
4.3	Perheen merkitys	10
4.4	Sosiaalinen pääoma ja sosioekonominen asema	10
4.5	Etnisyyden ja segregaation näkyminen opinto- ja uraohjauksessa	12
5	Opinnäytetyön toteutus	12
5.1	Tavoite ja tutkimuskysymykset	12
5.2	Tutkimusmenetelmä	14
5.3	Aineiston keruu	14
5.4	Aineiston analysoiminen ja eettisyys	16
6	Tulokset	18
6.1	Tuen saanti ja valta-asetelma opinto-ohjauksessa	18
6.2	Etnisyyden ja perheen vaikutus valinnoissa	19
6.3	Koulutusvalinnat ja sukupuolinormit	19
7	Johtopäätökset	20
8	Pohdinta	22
	Lähteet	26

Liitteet

Liite 1. Teemahaastattelun runko

1 Johdanto

Suomessa työmarkkinat ovat jakautuneet nais- ja miesvaltaisiin aloihin. Tämä työmarkkinoiden segregaatio on EU-maiden neljänneksi korkein, vaikka viime vuosien aikana sitä on pyritty lieventämään erilaisten hankkeiden ja projektien kautta. Segregoitumisen lieventämisen ajatuksen takana on pyrkimys, että työtehtäviin hakeutuisivat sukupuoleen katsomatta sopivimmat henkilöt. (Ikonen & Asikainen & Nivalainen & Hirvonen 2015:1).

Tutkimuksissa on nostettu esiin huoli siitä, että maahanmuuttajataustaisten nuorten koulutuspolut etnistyvät eli niissä on tiettyä toistuvuutta, joka osaltaan tuottaa ja vahvistaa työmarkkinoiden etnistä lohkoutumista. Ilmiötä on tarkasteltu jo hetken aikaa työmarkkinoilla. Tutkimukset osoittavat, että tietyillä ammattialoilla maahanmuuttajataustaiset työntekijät näyttävät olevan yliedustettuina. Tutkimuskielessä tätä ilmiötä nimitetään työmarkkinoiden etniseksi lohkoutumiseksi. Esimerkiksi työvoimapolitiinen koulutus ohjaa maahanmuuttajia kouluttautumaan valikoituville aloille. (Souto 2020.)

Tämän opinnäytetyön tarkoitus on saada tietoa siitä, millä perusteella nuori maahanmuuttajataustainen mies kokee tekevänsä koulutusvalintansa, näkyvätkö näissä teki-
jöissä koetut sukupuolinormit ja millä keinoin nuoria maahanmuuttajataustaisia miehiä voisi tukea tekemään omanlaisia koulutusvalintoja tulevaisuudessa. Tarkastelemme etnisyyttä, sukupuolta sekä koulutusvalintoja rinnakkain. Opinnäytetyömme aihe on ajankohtainen, sillä Suomessa on otettu tavoitteeksi purkaa Suomen työmarkkinoiden ja koulutusalojen segregaatiota sekä palkkaeroja. Tavoitteella on myös keskeinen rooli EU-tason tasa-arvo ohjelmissa. Työmarkkinoiden eriytymisen syitä on alettu havainnoida tarkemmin viime vuosina (Kauhanen & Riukula 2019).

Toimeksiantajamme on *And Beyond- Miesten luovat polut työelämään*-hanke, jonka tavoite on ehkäistä nuorten miesten syrjäytymistä, edistää heidän työllistymistään sekä haastaa työmarkkinoiden sukupuolenmukaista segregaatiota. Tavoitteena on lisäksi tukea ”omanlaisia valintoja” ja edistää tietoisuutta suomalaisten työmarkkinoiden sukupuolittuneisuudesta sekä tutustua miehille epätyypillisiin työpaikkoihin. Hanke on kohdistettu 18–29-vuotiaille työttömille ja työelämän ulkopuolella oleville miehille. (Salmenkangas 2020.) Opinnäytetyömme tavoite on tuottaa taustatietoa hankkeelle, jota voidaan hyödyntää toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa. Samalle hankkeelle valmistuu myös toinen opinnäytetyö, joka tutkii samaa aihetta, mutta keskittyy maahanmuuttajataustaisen sijaan kantasuomalaisiin miehiin.

2 Normit ja roolit

Normeilla tässä opinnäytetyössä tarkoitetaan sosiaalisessa vuorovaikutuksessa tapahtuvia käyttäytymisen sääntöjä, jotka ennustavat toimintaamme. Poikkeuksetta olemme oppineet käyttäytymään tilanteissa samalla tavalla kuin muutkin ihmiset. Tilanteet, joissa pyrimme olemaan ”oma itsemme” näyttää noudattavan tiettyjä kirjoittamattomia sääntöjä. (Sulkanen 1998: 79–84.) Koitimme opinnäytetyössämme vastata tutkimuskysymykseemme koskien koettuja sukupuoliormeja.

2.1 Normit yhteiskunnassa

Normeilla on suuri vaikutus yhteiskunnan toimivuuteen ja jatkuvuuteen. Yhteiskunnan jatkuvuus tarvitsee jonkinasteista yhdenmukaisuutta käyttäytymisessä. Yksiavioisuus, vanhempien velvollisuus hoitaa lapsensa ja kirjaston hiljaisuus- säännön noudattaminen ovat normeja. Sosiologisissa teorioissa normi on vuorovaikutuksen muoto, jolla yhteisö saa jäsenensä toimimaan ja ajattelemaan tietyllä tavalla. Normien noudattamatta jättämisestä rangaistaan tai noudattamisesta palkitaan yksilöitä. Rangaistus voi olla konkreettinen sakko tai jonkin henkilön syrjintä. Rangaistukset usein kohdistuvat ihmisiin, jotka poikkeavat valtaosasta väestöstä kuten esimerkiksi vammaiset, lihavat tai muuten ulkonäöllisesti poikkeavat henkilöt. He joutuvat usein eristetyksi seurasta, johon halusivat kuulua. Mitä tärkeämmäksi yksilö tuntee itsensä, johonkin ryhmään kuuluvaksi, sitä alttiimpi yksilö on ryhmän vaikutukselle. (Helkama & Myllyniemi & Hankonen 2020: 252–255.)

Jotkut normit opitaan pienestä pitäen todella tehokkaasti, jolloin niiden noudattamisesta ei synny rangaistuksia tai palkintoja, vaan yhteiskunnan jäsenten omat moraaliset vakaumukset eivät salli niiden rikkomista. Nämä normit ohjaavat monien ihmisten sukupuolikäyttäytymistä tai perhe-elämää. Näiden normien varassa yhteisö kasvattaa lapsensa eli yhteisön tulevat jäsenet, jotka omaksuvat yhteisön hyväksymät käyttäytymissäännöt. (Helkama & Lipponen 2020: 276–277.)

2.2 Sukupuoliroolit

Normien lisäksi sisäistämme arkielämässämme erilaisia rooleja. Kun tapaamme jonkun ihmisen tietyssä yhteydessä, voi tuntua epänormaalityltä nähdä hänet toisenlaisessa yhteydessä. Kuten normitkin, roolit ovat myös sosiaalisen vuorovaikutuksen ja sosiaalisten suhteiden muotoja avaava käsite. Roolit perustuvat ympäristön odotuksiin. Ympäristö

määrittelee, millainen käyttäytyminen eri tilanteissa on kullekin henkilölle sopivaa, ja mikä taas ei ole. Rooleista poikkeaminen johtaa myös rangaistuksiin ja roolien noudattamisesta palkitaan. (Sulkanen 1998: 79–84.)

Sukupuoli on tyypillinen rooli, samoin kuin ikä. Roolin käsitettä käytetään paljon sukupuolten välisissä suhteissa. Yhteiskunnallisella tasolla on saatu jo lievennettyä sukupuoliroolien vaikutusta normaaliin elämään. Kuitenkin työelämän katsotaan olevan yhä enemmän eriytynyt. (Sulkanen 1998: 79–84.)

Keskitymme tässä opinnäytetyössä sosiaaliseen sukupuoleen, joka vaikuttaa sukupuolen normeihin. Biologinen sukupuoli jaottelee meidät mieheksi ja naiseksi fyysisten ominaisuuksien perusteella, kun taas sosiaalinen sukupuoli on opittu toisten kanssa kanssakäymisestä ja on sidoksissa kulttuuriin ja aikakauteen. (Gordon & Lahelma 1990:141; Haataja ym. 2005: 14–15.)

2.3 Ympäristön vaikutus rooleihin

Ympäristö vaikuttaa ratkaisevasti minäkäsitykseen. Eri kulttuureissa yksilö nähdään eri tavoin osana sosiaalista ympäristöä ja se määrittelee, minkälaiset ominaisuudet ovat suotavia yksilöllä. Täten voi todeta kulttuurin toimivan samalla tavalla kuin ryhmä, jossa on arvot ja normit. Kulttuurien välinen vertailu osoittaa, että minää ei ymmärretä aina samalla tavalla. Esimerkkinä Japani ja Amerikka: Japanissa on tunnusomaista määritellä itsensä suhteessa toisiin kuin taas amerikkalaisilla korostuu itsenäisyys ja riippumattomuus. (Helkama ym. 2020: 186–187.)

Sukupuoliroolit on jo varhaisessa vaiheessa ihmisen kehitystä iskostettu ajattelutapaamme. Yleisesti rooleissa korostuu feminiinisyys ja maskuliinisuus. On katsottu, että feminiinisyteen kuuluu hoiva, heikkous ja avun anto. Maskuliinisena pidetään rohkeutta, vahvuutta ja teknillistä osaamista. Kuitenkin käsitteiden sisällöt voivat vaihdella suuresti riippuen, mistä kulttuurista on kyse, sillä eri kulttuureissa voidaan pitää eri asioita maskuliinisena ja feminiinisenä. (Ylitapio-Mäntylä 2012: 24.)

2.4 Sukupuolisosialisaatio

Kulttuurissa vallitseviin sukupuoliin kasvattamista kutsutaan sukupuolisosialisaatioksi. Sukupuoli-identiteetti muodostuu vuorovaikutuksesta ympäristöön ja kasvatuksesta (Syrjäläinen & Kujala 2010: 30.) Muutaman vuoden ikäinen lapsi osaa kertoa, mikä on

pojille ja tytöille ominaista toimintaa. Sukupuoliroolin ja identiteetin voi katsoa olevan kulttuurin tuotetta. Sukupuolensosialisaatio suuntaa ihmisten kykyjä ja kiinnostuksen kohteita, sekä estää myös niitä tulemasta esille. (Teräs 2005: 60–61.)

Sukupuolisosialisaation avulla ylläpidetään ja uudistetaan jatkuvasti vallitsevaa sukupuolten välistä epätasa-arvoa ja vallanjakoa. Teräksen (2005) mukaan yhteiskunnassamme on sukupuolijärjestelmä, jonka peruselementti on jakaa sukupuoli erillisiin ryhmiin, sekä ylläpitää näiden ryhmien välistä hierarkkista suhdetta. Hierarkiassa mies on normi, jota pidetään tavoittelemisen arvoisena yhteiskunnassamme. Tämän takia naisuus nähdään asiana, josta on hyvä pyrkiä pois. Hierarkkisuus on syynä siihen, että tyttöjen on helpompaa ja hyväksyttävämpää rikkoo ja venyttää sukupuolten rajoja. Sukupuolijärjestelmämme sisältää myös sopimuksen, jonka mukaan tietoisesti tai tiedostomatta naisille ja miehille jaetaan eri työt, vastuut ja velvoitteet. Tämä jako ja hierarkia vahvistaa sukupuolirooleja. (Teräs 2005: 60–61.) Sinkkosen (2012) mukaan sukupuoli on kokonaisuus, jossa saadaan kiitosta, kun ilmennetään biologisen sukupuolen oletettua käyttäytymistä.

3 Segregaatio

Segregaatiolla tässä opinnäytetyössä tarkoitetaan koulutusurien eriytymistä maahanmuuttajataustaisten ja kantaväestön välillä, sekä keskitymme myös yksilön etnisen taustan vaikutuksen lisäksi tarkastelemaan miessukupuolen vaikutusta koulutusvalintoihin. Sukupuolen mukaisen segregaation voi jakaa kahteen eri tarkastelunäkökulmaan: horisontaaliseen ja vertikaaliseen. Horisontaalisella segregaatiolla tarkoitetaan, että miehet ja naiset työskentelevät eri ammateissa, eri työpaikoissa, eri aloilla ja työmarkkinoiden eri sektoreilla. Vertikaalisessa näkökulmassa sukupuolen mukaan on asetettu työmarkkinoilla erilaisiin asemiin. (OKM 2010: 2.)

3.1 Segregaatio ja etnisyys

Etnisen taustan mukainen segregaatio on tämän hetken Suomessa murroksessa. Joillakin naisennemistöisillä aloilla, kuten sosiaali- ja terveysalalla, maahanmuutto on lieventänyt sukupuolenmukaista segregaatiota. (Tanhua 2018.) Tähän syynä voi olla miesten kohdalla vastaan tuleva käsitys ”suomalaisesta ammattimiehestä”, joka ei näytä helpolla ottavan sisäänsä etnistä ja rodullistettua moninaisuutta. Tästä osviittaa antaa myös toisella asteella tehdyt asenteiden mittaukset, jotka osoittavat, että ammattiin opiskelevat pojat eivät suhtaudu positiivisesti monikulttuurisuuteen. (Souto 2020.)

Miesenemmistöisillä aloilla sukupuolenmukainen eriytyminen vahvistuu, kun tarkastellaan äidinkielenään muita kuin kotimaisia kieliä (suomi, ruotsi, saame) puhuvia (Tanhua 2019: 11). Tämä johtunee siitä, että vaikka tyttöjen tämän päivän yhteiskunnassa on kulttuuristen normien ja lähiympäristön asenteiden näkökulmasta helpompaa rikkoo sukupuolten välillä olevia rajoja astumalla perinteisille miesten alueille kuin vastaavasti poikien perinteisille naisten alueille, niin puhuttaessa maahanmuuttajataustaisista tilanne on toisin päin (Souto 2020). Kalalahden (2018) mukaan sukupuoli vaikuttaa eniten maahanmuuttajataustaisten tyttöjen uravalintoihin, ja heidän on vaikeampi haastaa perinteisiä sukupuolirooleja kuin suomalaistaustaisten tyttöjen. Osaan heistä kohdistuu kulttuurisia ja uskonnollisia odotuksia, jotka vaikuttavat myös koulutuksen valintaan.

3.2 Segregaatiota vahvistavat koulutukselliset käytänteet

Kantaväestön ja maahanmuuttajataustaisten segregaatiota vahvistavat erilaiset institutionaaliset käytänteet. Tarkoittaen rakenteellisia ongelmia erilaisten instituutioiden sisällä, jotka vaikuttavat ohjaavasti yksilön tulevaisuuteen. (Souto 2020.)

Toisen asteen koulutuksessa on havaittu olevan ongelma tukitoimien järjestämisessä esimerkiksi Suomi toisena kielenä opetus. Sitä ei aina ole tarjolla, jolloin kiinnittyminen koulutusjärjestelmään voi olla vain kantaväestön oikeus. (Souto 2020). Lukiossa tukitoimia on enemmän tarjolla kuin ammattikoulussa. Tukitoimissa on myös alueellisia eroja, sillä pääkaupunkiseudulla ihmismäärät ovat suuret, jolloin erityisopetuksen yksilöllinen toteuttaminen on mahdotonta. Pienemmällä paikkakunnalla voi olla mahdollista yksilöllisempään opetukseen. (Erikson 2018: 92.) On myös katsottu, että esimerkiksi LUVA-koulutuksella (Lukioon valmistava koulutus) on segregoivia ulottuvuuksia, sillä koulutus on vain tarkoitettu maahanmuuttajataustaisille henkilöille, jolloin integroitumista kantaväestöön ei tapahdu nivelvaiheessa. (Suoto 2020).

Myös oppilaitoksien mainonnalla on roolinsa sukupuolittuneiden alavalintojen tuottamisessa. Ammatillisten oppilaitosten markkinointimateriaali saattaa tuottaa sukupuolittuneita mielikuvia siitä, kenelle opiskelu sopii. Markkinointimateriaaleja on pyritty tuottamaan niin, että niissä näkyy moninaisesti erilaisia opiskelijoita, mutta kyse ei ole pelkästään markkinointimateriaalista. Mikäli koulun opiskelijoista yli 90 % on naisia tai miehiä, tuottaa se automaattisesti mielikuvaa siitä, kummalle sukupuolelle alan opiskelu sopii. Voimakas sukupuolijakauma saattaa vaikuttaa siihen, kokevatko nuoret haluavansa kyseiseen koulutukseen. (Tanhua 2019.)

Työmarkkinoilla nähdään myös etnistyviä aloja ja työvoimapolitiittinen koulutus ohjaa maahanmuuttajia valikoituneille aloille (Souto 2020). Maahanmuuttajataustaisten naisten on katsottu sijoittuvan Suomen työmarkkinoilla esimerkiksi hoiva-alalle korjaamaan kantaväestön työvoimapulaa. Muita aloja on esimerkiksi erilaiset palvelualat kuten siivoustyö. (Mankki & Sippola 2015: 195–197.)

3.3 Teorioita sukupuolen mukaisesta segregaatiosta

Inkeri Tanhua on jaotellut segregaatiota selittäviä erilaisia teorioita, joilla on pyritty selittämään sukupuolen mukaista segregaatiota. Tanhuan jaottelemista teorioista yksilön valintaa kuvaavat teoriat ovat opinnäytetyömme kannalta mielenkiintoisia.

Inhimillisen pääoman teoriassa ihmiset panostavat sellaisten taitojen oppimiseen, joita he mahdollisesti tulevat työelämässä tarvitsemaan. Näin ollen ihmisillä on yleensä jokin käsitys koulutusta valittaessa kyseisen alan työllistymismahdollisuuksista, ja he valitsevat sen perusteella koulutuksensa. (Larjovuori & Manka & Nuutinen 2015.) Sukupuolten välisiä eroja valinnoissa selitetään perhe-elämän suunnittelun avulla. Naiset suunnittelevat miehiä enemmän perhe-elämää ja lasten hoitamista, jolloin koulutuspolku voi jäädä lyhyeksi. Näin ollen työelämä ei olisi naisille yhtä tärkeää. Teoriaa on kritisoitu, sillä se ei ota huomioon yksilön erilaisia lähtökohtia, ja ihmisillä harvoin on koulutusta valittaessa riittävästi tietoa. (Tanhua 2018.)

Preferenssiteoria selittää yksilön valintojen avulla eri ryhmien eroja. Teorian mukaan naisilla ja miehillä on erilaiset toiveet ja arvot, jotka heijastuvat koulutus- ja uravalintoihin. (Hakim 2000.) Teoriasta puuttuu kokonaan esitettyjen erojen johtuminen, mutta preferenssiteoriaa on pystytty tästä huolimatta käyttämään tutkimuksissa. (Tanhua 2018.)

Sosialisaatio on kehityspsykologinenteoria, jonka mukaan naiset ja miehet oppivat toimimaan sosiaalisen ympäristön mukaisesti kuten kyseisen sukupuolen ajatellaan toimivan. Sosialisaatio on ympäristön vaikutusta yksilöön. Esimerkkinä miten barbeilla leikkivää poikaan suhtaudutaan sen sijaan, jos leikkijä olisi tyttö. Jos yksilö tekee epäsuotuisan valinnan, hänen ympäristönsä rankaisee tästä valinnasta ja tyypillisestä valinnasta yhteisö palkitsee hyväksymällä. Sosialisaatiota käytetään puhuttaessa myös normeista ja niiden vaikutuksesta yhteiskuntaan. (Helkama 2020: 51.)

3.4 Intersektionaalisuus

Monet muutkin tekijät vaikuttavat koulutuksen segregatioon sukupuolen lisäksi ja ilmiötä onkin järkevää opinnäytetyömme kannalta tarkastella myös intersektionaalisuuden näkökulmasta. Intersektionaalisuudella tarkoitetaan, että monet henkilöä määrittämään käytetyt kategorisoinnit, esimerkiksi etninen tausta ja sukupuoli, vaikuttavat samanaikaisesti (SEGLI). Tämä näkökulma on opinnäytetyömme kannalta oleellinen, koska tarkastelemme sukupuolinormeja, etnisyyttä sekä koulutusvalintoja rinnakkain.

Intersektionaalisuus-käsite auttaa myös ymmärtämään työmarkkinoiden sekä koulutusvalintojen sukupuoleen perustuvaa eriytymistä ja sukupuolen sekä etnisyyden yhteisvaikutusta. Yllä mainitut henkilön määrittelyyn käytetyt kategorisoinnit voivat vaikuttaa yksilön asemaan ja kokemuksiin epäoikeudenmukaisuuksina, tai joissain tapauksissa etuoikeuksina. Intersektionaalisuuden tarkoitus ei ole kertoa, kuka on heikoimmassa asemassa tässä yhteiskunnassa, vaan tarkoitus on tuoda esille ihmisten yhtäläisyyksiä ja eroja, jotta erilainen kohtelu saadaan minimiin. (Ilmonen 2012: 30.)

4 Koulutusvalinnat

Toiseen asteen koulutus rakentuu perusopetuksen oppimäärälle. Toiseen asteen koulutuksen muotoja ovat lukiokoulutus ja ammatillinen koulutus. Lukiokoulutus on yleissivistävä ja antaa opiskelijalle valmiudet yliopistoon, ammattikorkeakouluun tai lukion oppimäärään perustuvaan ammatilliseen koulutukseen. Ammatillisessa koulutuksessa on 8 eri koulutusala, jotka valmistavat sataan eri ammattiin. Lisäksi se antaa valmiudet korkeakouluopintoihin. (Opetusalan ammattijärjestö.) Toisen asteen koulutuksen tärkeyttä on painotettu varsinkin viime vuosina, sillä oppivelvollisuuden ikää korotetaan 18 ikä vuoteen vuodesta 2021 alkaen (OKM 2020).

Perinteisesti nuoret hakevat koulutuspaikkaa yhdeksännen luokan jälkeen peruskoulun päättyessä. Tämä edellyttää kykyä arvioida omaa tulevaisuuttaan realistiselta pohjalta peilaten siihen, miten hyvin he ovat pärjänneet peruskoulussa ja millaisia taitoja nuorilla on. Nuoret tekevät koulutusvalinnan kilpailun, arvioinnin, yksilöllisen valinnan ja itsensä toteuttamisen ristipaineessa. Koulutusvalinta voi olla peruskoulun päättäneelle nuorelle haastavaa ja perustua hatariin arvioihin omista kyvyistä. (Saarinen 2019: 200.)

Perinteisen toisen asteen opintopolun lisäksi on tarjolla muita vaihtoehtoja kouluttautua. Aikuis- ja aikuisopetus on koulutus, joka suoritetaan tutkintona tai täydentävinä opintoina. Aikuis- ja aikuisopetusvaihtoehtoja on monia ja aikuisopetus antaa samat jatko-opintokelpoisuudet kuin nuortenkin koulutus. (Opintopolku.) Kouluttautumisesta aikuisille on myös tarjolla työvoima- ja elinkeinopalveluiden järjestämänä työvoimakoulutuksena. Koulutus on erityisesti tarkoitettu työttömille tai työttömyyden uhan alla oleville henkilöille, joilla on suoritettuna oppivelvollisuus. Usein työvoimakoulutus on jatko- tai täydennyskoulutusta jollekin jo olemassa olevalle tutkinnolle. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2020). Työ- ja elinkeinopalveluiden järjestämänä on myös erityisesti hiljattain Suomeen muuttaneille maahanmuuttajille suunnattu kotouttamiskoulutus, joka tarjoaa maahanmuuttajia aikuisille paremmat mahdollisuudet pärjätä yhteiskunnan toimijana. Kotouttamiskoulutus antaa mahdollisuuksia jatko-opintoihin ja vahvistaa kielellistä osaamista. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2020.)

4.1 Segregaatio koulutusvalinnoissa

Kalalahti ym. (2017) tutkivat toisen asteen koulutusvalintoja kantaväestön ja maahanmuuttajataustaisten nuorten välillä. Tuloksissa nuorten suunnitelmat olivat pitkälti hyvin samanlaisia: monet toivoivat pääsevänsä lukioon, mutta maahanmuuttajataustaiset nuoret olivat hieman harvemmin hakautumassa sinne. Yleisesti nuorista pojat pitivät todennäköisempänä ammattikoulua kuin lukiota. Maahanmuuttajataustaisilla eriytyminen sukupuolen mukaan oli kuitenkin voimakkaampaa kuin kantaväestöllä. 47 % maahanmuuttajataustaisista pojista oli hakeutumassa lukioon, sekä joka neljännes oli miettinyt hakeutuvansa töihin peruskoulun jälkeen. Tutkimuksen mukaan saavutusorientoituneisuus sekä koulumyönteisyys vaikutti lukioon hakeutumisessa kaikkein eniten molemmilla ryhmillä. (Kalalahti ym. 2017: 33–44.)

Eriytyneisyyttä on selitetty kouluvaikeuksilla, perhetaustalla ja kielitaidolla. Jos maahanmuuttajataustainen nuori ei koe olevansa tarpeeksi hyvä suomen kielessä, tai on jatkuvasti vaikeuksissa koulussa suoriutumisessa, hän todennäköisemmin valitsee ammattikoulun. Lukiovalintaa ennakoivat vanhempien oma korkeakoulutausta. Maahanmuuttajataustaisilla nuorilla nähtiin vanhempien ja sisarusten vaikuttavan koulutusvalintoihin kantaväestöä enemmän. (Kalalahti ym. 2017: 37–44.)

Suomen sukupuolittuneen koulujärjestelmä on katsottu vaikuttavan myös maahanmuuttajataustaisten nuorten koulutusvalintoihin (Souto 2020). Koulutusvalintojen segregoitui-

minen alkaa vahvasti olla havaittavissa jo peruskoulussa ja eri oppiaineisiin alkaa kohdistua erilaisia asenteita. Poikien on katsottu pitävän enemmän matematiikasta, fyysikasta ja tietotekniikasta ja he suorittavatkin näistä aineista myös valinnaisia kursseja. Tyttöjen osuus edellä mainituissa valinnaisissa on laskenut tasaisesti vuosien 2008–2011 aikana. (Ikonen ym. 2015.)

Lukiossakin on huomattavissa sukupuolten mukaista eriytymistä aineiden valinnoissa, mutta matemaattisissa aineissa alkaa jakauma olla melko tasainen. Segregaatio on voimakkainta ammatillisessa koulutuksessa. Ammatillisen koulutuksen aloittajista on puolet miehiä ja puolet naisia, mutta koulutusalat ovat eriytyneet selkeästi sukupuolten mukaan. Naisia on suuri enemmistö sosiaali- ja terveysalalla sekä kasvatusalalla ja myös matkailu- ja ravitsemusalat ovat naisvaltaisia. Liikenteen ja tekniikan aloilla on enemmistö miehiä. (Tilastokeskus 2018.)

Koulutuksen segregaatio jatkuu myös korkeakoulussa. Enemmistönä korkeakouluissa opiskelee naisia, mutta he ovat vähemmistönä matematiikan ja teknisten alojen opinnoissa. Myös ammattikorkeakoulussa sekä yliopistossa on sukupuolen mukaista eriytymistä. (Tilastokeskus 2018.)

4.2 Etnisyyden vaikutus koulutusvalinnoissa

Etnisyys merkitsee henkilön kokemaa identiteettiä jonkin kulttuurisen ryhmän jäsenenä (Linnanmäki-Koskela 2010: 13). Etninen ryhmä on ryhmä, jonka jäseniä yhdistää kulttuuriperintö, uskonto, kieli, alkuperä tai ulkonäkö. Etninen vähemmistö viittaa ihmisten muodostamiin ryhmiin, jotka edustavat suomalaisessa kulttuuriperinnössä vähemmistöä, kuten Suomessa romanit tai tataarit. Etninen tausta eli kansallisuus tarkoittaa, että henkilö kuuluu johonkin kansanryhmään esimerkiksi inkerinsuomalaiset, kurdit tai romanit. Henkilö voi olla kansallisuudeltaan kurdi, mutta Suomen kansalainen. (THL 2020.)

Kyntölän (2011) mukaan etninen tausta ei yksin määritä oppilaan tekemää koulutusvalintaa, vaan siihen vaikuttavat useat tekijät. Näitä tekijöitä ovat esimerkiksi kotitausta sekä vanhempien tarjoama koulutusperintö. Kotitaustan perustana ovat perheen sosioekonominen asema ja perheen koulutusasenteet, joka ovat osin riippuvaisia mm. vanhempien työllistymisestä sekä heidän asemastaan uudessa yhteiskunnassa. Myös perhe, vanhempien työllisyystilanne ja koulutustaso, kielitaito, sukupuoli, yksilöllisen kiinnostuksen tekijät sekä koulujen taso nähdään tärkeimpinä taustavaikuttajina maahanmuuttajanuorten koulutuskysymyksissä. (Kyntölä 2011: 19.)

4.3 Perheen merkitys

Perhe ja muut sukulaiset vaikuttavat nuoren sukupuolisidonnaisiin näkemyksiin niitä sekä lieventäen että vahvistaen (Ikonen ym. 2015). Hyvärisen ja Erolan (2011) tutkimus osoittaa perhetaustan vaikutuksen kouluttautumiseen ylipäättään olevan maahanmuuttajilla suomalaistaustaisia voimakkaampaa. Lukuun ottamatta kavereiden vaikutusta, maahanmuuttajataustaiset nuoret arvioivat kaikilta muilta osin sosiaalisen ympäristönsä vaikutuksen voimakkaammaksi. Maahanmuuttajataustaisia nuoria yhdisti erityisesti vanhempien ja sisarusten suurempi vaikutus toisen asteen koulutusvalintoihin suomalais-taustaisiin verrattuna. (Kalalahti ym. 2017: 41.)

On todettu, että suuntaa omalle koulutuspolulle haetaan tuttuutta edustavien tekijöiden kautta ja silloin rakenteelliset tekijät korostuvat nuorten valinnoissa eli he toistavat vanhempiensa, sukulaistensa sekä samalla usein perheen taustan tai yhteiskuntaluokan, sukupuolen ja etnisyyden mukaisia valintoja eli ts. sosiaalisesti tuttuja ja turvallisia valintoja (Souto 2018).

Usein yksi syy perheen muuttoon on ollut mahdollisuus lasten hyvään koulutukseen uudessa asuinmaassa ja se voi luoda paineita nuorelle liittyen koulutukseen. Nuorta saatetaan esimerkiksi painostaa koulutukseen, jonka ala on arvostettu entisessä kotimaassa. Myös uskonnollinen vakaumus, sisältäen sukupuolelle ja elintavoille sopivat valinnat, näkyvät koulutusalojen perusteluissa. (Souto 2018.)

Koulun ja perheen vaikutus voidaan yhdistää yksilön kulttuuriseen pääomaan ja yksilölliseen valintaprosessiin, joiden tuloksena nuoret joko hakeutuvat tai eivät hakeudu eteenpäin koulutusurillaan. Tutkimusten mukaan nuoret uusintavat sekä tuottavat tietämättään valinnoillaan koulutusjärjestelmän erottelevaa ja hierarkkista rakennetta. (Kyn-tölä 2011: 28.)

4.4 Sosiaalinen pääoma ja sosioekonominen asema

Sosioekonomisella asemalla tarkoitetaan henkilön asemaa yhteiskunnassa. Sosioekonomisen aseman muodostaminen henkilölle perustuu tietoihin henkilön pääasiallisesta toiminnasta, ammatista, ammattiasemasta sekä toimialasta. (Tilastokeskus.) Myös sosiaalinen pääoma tulee huomioida tarkasteltaessa sosioekonomista asemaa. Sosiaalisella pääomalla viitataan tavallisimmin sosiaalisiin verkostoihin, luottamukseen ja vasta-

vuoroisuuden normeihin. Nämä sosiaalisen rakenteen piirteet edistävät henkilöiden välistä vuorovaikutusta ja toimintojen koordinoitua sekä tehostavat yhteisön ja yksilöiden tavoitteiden toteutumista. (Iisakka & Alanen 2006.)

Maahanmuuttajanuorten sopeutumisessa sosiaalisen pääoman merkitystä on tutkittu laajalti ja se nähdään merkittävänä tekijänä myös nuoren koulutusvalinnoissa. Useimpien nuorten sosiaalinen pääoma on läheisesti kietoutunut perheen sosioekonomisen asemaan. (Kyntölä 2011: 24–25.)

Mikäli oikeaa tietoa eri aloista on saatavilla vain vähän, vaikuttavat sukupuolistereotyyppiset mielikuvat koulutusvalintoihin erityisen paljon, esittää nuorten koulutusvalintoja käsittelevä kirjallisuus. (Lahtinen & Vieno 2019.) Tämä korostuu maahanmuuttajilla, koska sosiaalinen pääoma vaikuttaa heillä niin vahvasti koulutusvalintaan ja sitä kautta myös tiedonsaantiin eri koulutusaloista.

Kyntölän (2011: 26) mukaan Reay, David, Davis ja Ball ovat esitelleet tutkimuksessaan teorian kahdesta erilaisesta etniseen vähemmistöön kuuluvasta koulutusvalitsijatyypistä. Toinen on satunnainen tai epävarma valitsija (contingent chooser), jotka ovat usein toisen polven maahanmuuttajia. Yhteistä näille valitsijoille on vanhempien verrattain alhainen koulutustaso, työväenluokkainen sosioekonominen tausta sekä alhaiset tulot. Tämän ryhmän nuorten vanhemmilla on usein kovat odotukset lastensa koulutuksen suhteen, varsinkin perheen äidillä ne saattavat olla hyvinkin epärealistisia, ja vanhempien tieto uuden maan koulutusjärjestelmästä on vähäistä. Tästä syystä koulutusvalintoihin tarvittavan tiedon kerääminen usein jää nuoren tehtäväksi ja tällöin valinta tehdään usein puutteellisiin tietoihin perustuen. (Kyntölä 2011: 26–27.) Tämän ryhmän nuorilta ja vanhemmilta puuttuvat myös yhteydet korkeammin koulutettujen ohjeisiin ja kokemuksiin, joten vähäinen sosiaalinen pääoma pakottaa nuoret ja heidän perheensä hankkimaan tietoa pinnallisesti, usein heille melko tuntemattomasta järjestelmästä. (Kyntölä 2011: 26–27.)

Toinen valitsijatyyppe on koulutukseen urautettu ja juurrutettu (embedded chooser). Nämä valitsijat ovat nuoria, joiden vanhemmat ovat usein hyvin koulutettuja. Tämän takia nuoren suvusta ja ystäväpiiristä löytyy useita korkeasti koulutettuja henkilöitä kannustamaan sekä tukemaan häntä korkean koulutuksen piiriin. Tässä ryhmässä perhe pystyy olemaan vahvasti osallisena valintaprosessissa ja antamaan tarvittavaa tukea. Perhe voi hyödyntää valinnassa sekä virallisia että epävirallisia tietolähteitä saavuttaakseen riittävän informaation koulutuksesta. (Kyntölä 2011: 27.)

4.5 Etnisyyden ja segregaaation näkyminen opinto- ja uraohjauksessa

Oppilaanohjauksessa käsitellään mm. opiskelutaitoja ja koulunkäyntiä, jatko-opintomahdollisuuksia, ammattialoja sekä työelämää. Ohjaus on erityisesti huomioitava koulunkäynnin nivelvaiheissa, esimerkiksi oppilaan siirtyessä toiseen kouluun, sekä opintoihin liittyviä valintoja tehtäessä. (Opetushallitus.)

Koulutuksella voidaan vaikuttaa yksilön identiteettiin sekä niihin rajoihin, jotka ihminen kokee sukupuolensa asettavan itselleen. Opetuksen ja ohjauksen kautta voidaan purkaa stereotyyppioita ja oletuksia, joita liittyy yhteiskunnassa sukupuolille hyväksyttävään käyttäytymiseen. (Souto 2018.)

Yhteiskunnallinen eriarvoisuus kuten sukupuolijärjestelmä, on niin vahva ja historiallinen rakenne, että se on aina läsnä ohjaustilanteissa jollain tapaa (Souto 2020). On yleistä, että ammatillisen koulutuksen vaihtoehtoja mietittäessä vakavasti harkintaan vain omalle sukupuolelle, sosiaaliselle ja etniselle taustalle tyypillisiä koulutuksia (Kurki 2008: 35). Souto (2018) havaitsi tutkimuksessaan, että etenkin maahanmuuttajataustaiset tytöt olivat saaneet ohjauksellista tukea, jopa painostusta, niin etnisen ryhmän ulko- kuin sisäpuolelta lähihoitajakoulutukseen hakeutumisessa.

Purkutalkoot: Nuorten koulutusvalintojen taustat ja keinot koulutus- ja ammattialojen sukupuolisegregaation lieventämiseksi- hanke toimi vuosina 2017–2019 ja siinä haastateltiin nuoria sekä pureuduttiin nuorten valintoihin monipuolisesti. Toisen asteen ammatillisen koulutuksen valinnat ovat tämän hankkeen keskiössä. (Hoikkala & Aapola-Kari & Lahtinen 2019:1.) Purkutalkoot-hankkeessa kerätyn tiedon mukaan opinto-ohjauksen käytännöt eivät ohjaa nuoria aktiivisesti epätyypillisiin valintoihin ja tämä on hankkeen tärkeimpiä tuloksia. Koulutus- tai ammattiala on määriteltä epätyypilliseksi silloin, kun alan opiskelijoista tai työntekijöistä yli 80 % edustaa eri sukupuolta kuin kyseessä olevan henkilön sukupuoli on. (Hoikkala & Aapola-Kari & Lahtinen 2019: 10–11.)

5 Opinnäytetyön toteutus

5.1 Tavoite ja tutkimuskysymykset

Tämän opinnäytetyön toimeksiantajana toimii *And Beyond- miesten luovat polut työelämässä*- hanke. Hankkeen tavoitteena on edistää nuorten miesten työllistymistä, ehkäistä

syryntymistä ja haastaa työmarkkinoiden sukupuolen mukaista segregatiota. Hankkeen toiminta on tarkoitettu 18–29-vuotiaille nuorille miehille, jotka ovat työelämän ulkopuolella. Hanke toteutetaan luovien menetelmin ja hankkeen nuorilla on keskeinen rooli hankkeen toteutuksessa. Hankkeessa saadaan tietoa, miten luova työskentely tukee nuorten miesten urapolun suunnittelua, osallisuutta ja työllisyyttä sukupuolinormeista riippumatta. (Salmenkangas 2020.)

And Beyond-hanketta toteuttavat Metropolia Ammattikorkeakoulu (koordinaattori) sekä Loisto Settlementin Poikien Talo. Poikien Talo tekee sukupuolisensitiivistä sosiaalista nuorisotyötä 10–28-vuotiaiden poikien ja nuorten miesten parissa. Poikien Talolla on tarjolla sekä yksilöllistä tukea että yhteisöllistä ryhmätoimintaa. (Loisto settlementti.) Hankkeen vaikutusten arviointia toteutetaan yhteistyössä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen Sokra-hankkeen kanssa (Salmenkangas 2020).

Tämän opinnäytetyön tarkoitus on kerätä taustamateriaalia tammikuussa 2021 alkavaa *And Beyond*-hanketta varten. Tarkoitus on selvittää laadullisen haastattelututkimuksen avulla, millä perusteella maahanmuuttajataustaiset nuoret miehet tekevät koulutusvalintansa. Opinnäytetyömme auttaa *And Beyond*-hanketta saamaan tietoa heidän kohderyhmästään ja taustoittamaan mahdollisia koulutusvalintoihin vaikuttavia tekijöitä maahanmuuttajataustaisten nuorten kohdalla.

Keskitymme kohderyhmämme kokemuksiin maahanmuuttajataustaisen henkilön näkökulmasta. Maahanmuuttaja- että ulkomaalaistaustainen -käsitteillä viitataan eri perusteiden Suomeen muuttaneisiin henkilöihin. Perusteita ovat esimerkiksi työ, perhesyyt, opiskelu tai lähtömaan tilanteesta johtuva pakolaisuus. (THL 2020.)

Tutkimuskysymyksiksi valikoituivat:

Millä perusteella nuoret maahanmuuttajataustaiset miehet kokevat tekevät koulutusvalintansa?

Miten koetut sukupuolinormit näkyvät nuorten maahanmuuttajataustaisten miesten koulutusvalinnoissa?

Minkälaista tukea nuoret maahanmuuttajataustaiset miehet kokevat tarvitsevat koulutusvalintoja tehdessään?

5.2 Tutkimusmenetelmä

Kvalitatiivinen tutkimus eli laadullinen tutkimus tarkoittaa tutkimusta, jonka avulla pyritään löytämään vastauksia ilman tilastollisia menetelmiä tai määrällisiä keinoja käyttäen. Laadullinen tutkimus eroaa määrällisestä tutkimuksesta käyttämällä sanoja ja lauseita lukujen sijaan. Laadullisella tutkimuksella pyritään ilmiön ymmärtämiseen. Laadullisen tutkimuksen prosessi on koko ajan aineiston analysoimista. Analyysi ei vain rajoitu kerättyyn materiaaliin, vaan koko tutkimusprosessin eri vaiheissa oleva toiminta, joka ohjaa prosessia ja tiedonkeruuta on syytä huomioida analyysissa. (Kananen 2008: 24.)

Opinnäytetyömme tarkoitus on saada selville, millä perusteella nuoret maahanmuuttajataustaiset miehet kokevat tekevänsä koulutusvalintansa. Tutkimusmenetelmäksi valitsimme laadullisen tutkimuksen, sillä haluamme saada tietoa ihmisten yksilöllisistä kokemuksista, eli kuinka haastateltavat itse kokevat tehneensä koulutusvalintansa. Uskomme saavamme vastauksia laadullisella tutkimuksella parhaiten kysymyksiin: Näkyvätkö koetut sukupuolinormit heidän valinnoissaan ja kuinka ”omanlaisia” valintoja voisi jatkossa tukea.

Laadullinen tutkimus tutkii yksittäistä tapausta, toisin kuin määrällisessä tutkimuksessa, jossa kohteena on tapausten joukko. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään selvittämään yksittäisistä tapauksista mahdollisimman paljon eli ollaan kiinnostuneita merkityksistä, kuinka ihmiset kokevat ja näkevät ympäristönsä. Tiedonkeruun ja analysoinnin suodattaminen tutkimustuloksiksi on tutkijan tehtävä. Laadulliseen tutkimukseen liittyy suora kontakti tutkittavan ja tutkijan välille, esimerkiksi, kun tutkija menee kentälle haastattelemaan. (Kananen 2008: 25.) Myös edellä mainittu määritelmä laadulliselle tutkimukselle täytyvät mielestämme opinnäytetyössämme, sillä emme tavoittele suurta otantaa vaan syvempää tarkastelua haastateltavien kokemuksista.

Tutkimuksen menetelmän valinnassa pitää ottaa huomioon, miten tutkimusongelmaan vastataan parhaiten. Laadullinen tutkimusmenetelmä valitaan, kun ilmiöstä tiedetään vähän ja siitä halutaan saada syvälinen näkemys. Laadullisessa tutkimuksessa haastattelu on tehokkaimpia menetelmiä saada tarvittavaa tietoa. (Kananen 2008: 31–32.)

5.3 Aineiston keruu

Menetelmäksi olemme valinneet haastattelun. Menetelmän käyttäminen on perusteltua, kun tarkoituksena on selvittää tämänhetkinen tilanne, eli pyrimme keräämään aiheesta

uutta tietoa. Kun tutkimuksessa on tavoitteena tuottaa tietoa, joka koskee esimerkiksi käsityksiä, arvoja, havaintoja, mielipiteitä, asenteita tai kokemuksia, on tutkimusaineisto järkevää koota haastattelemalla. (Jyväskylän yliopisto 2015.)

Haastattelu on tiedonkeruumenetelmänä yksinkertainen. Haastattelija esittää kysymyksiä haastateltavalta koskien mielipiteitä, ajatuksia ja faktoja. Kysymyksillä haastattelija pyrkii ratkaisemaan tutkimusongelmaa. Haastattelukysymyksillä pyritään saamaan tietoa varsinaisista tutkimuskysymyksistä. Näin ollen haastattelukysymyksillä on tärkeä rooli tuoda vastauksia esille, sillä se ei onnistuisi pelkän tutkimuskysymyksen esittämisellä. (Kananen 2008: 73.)

Haastattelu menetelmäksi olemme valinneet teemahaastattelun. Teemahaastattelussa on ennakkoon valitut teemat, jotka käydään yhdessä haastateltavan kanssa läpi. Näin pyritään varmistamaan, että kaikki teoriaan pohjautuvat ilmiöt käydään läpi. (Kananen 2008: 73.)

Olemme saaneet haastateltavia Loisto settlementin työntekijältä, joka on ollut meidän yhteyshenkilömme haastateltavien kanssa. Haastateltavamme ovat 29–30-vuotiaita, itsensä miehiksi määritteleviä henkilöitä. Haastattelua ennen on haastateltavalta kysytty suullisesti lupa haastattelun toteuttamiselle, sekä haastattelun nauhoittamiselle. Haastattelun tarkoitus ja käyttötavat esitettiin ennen haastattelua haastateltaville, sekä kysymykset oli lähetetty heille etukäteen. Kysymykset on laadittu niin, että haastateltavalla olisi mahdollisuus vastata mahdollisimman totuudenmukaisesti, ja kysymyksien määrä on myös pidetty kohtuullisena, jotta motivaatio vastaamiseen säilyy.

Haastattelu toteutetaan etäyhteyden välityksellä Teams-sovelluksen avulla vallitsevan Covid-19 pandemian vuoksi. Olisimme toivoneet haastatteluiden tapahtuvan kasvokkain, jotta haastattelutilanne olisi mahdollisimman luonteva. Nauhoitimme haastattelut ilman kuvaa niin, että vastaajan ja haastattelijoiden puhe kuului nauhoitteesta.

Alussa kysymme perustietoja, jonka jälkeen siirrymme kolmeen muuhun teemaan. Toisessa teemassa esitämme kysymyksiä, joista selviävät koulutusvalintojen taustatekijät. Kolmannessa teemassa haluamme tietää, miten sukupuolinormit mahdollisesti ohjaavat koulutusvalintojamme. Neljännessä teemassa käsittelemme koulutusvalintojen tuen tarvetta. Teemamme ovat tutkimuskysymyksiimme perustuvat. Kysymykset on aseteltu niin, että saisimme monipuolisesti vastauksia tutkimuskysymyksiimme. Kysymykset ovat nähtävissä liitteessä 1.

5.4 Aineiston analysoiminen ja eettisyys

Tätä opinnäytetyötä tehdessä otimme eettisyyteen ja luotettavuuteen liittyvät seikat kaikkiin tavoin huomioon. Opinnäytetyömme kohderyhmänä toimii Poikien Talon asiakkaat, jotka ovat lisäksi *And Beyond* -hankkeen kohderyhmää. Teimme tutkimuslupahakemuksen ajoissa ennen haastatteluiden suunniteltua alkamisajankohtaa ja lähetimme sen Poikien Talon yhteyshenkilön hyväksyttäväksi. Hakemuksessa perustelimme opinnäytetyömme tarpeellisuuden, opinnäytetyömme aiheen sekä eettisyyden. Hakemus hyväksyttiin helmikuussa 2021. Koska aioimme haastatella ainoastaan täysi-ikäisiä henkilöitä, heidän oma suostumuksensa riitti haastattelun toteuttamiseen.

Laadullisessa analyysissä aineisto ja tutkimusongelma ovat vuoropuhelussa keskenään. Aineisto ei suoranaisesti tarjoa suoria vastauksia asetettuun tutkimusongelmaan. Aineistoa tulee tulkita oikein ja esittää ikään kuin aineistolle jatko kysymyksiä kerätystä datasta. Jotta aineiston analysoiminen olisi luontevaa se tulee tuntea. (Ruusuvoori & Nikander & Hyvärinen 2010). Koimme tuntevamme aineiston. Osallistuimme molemmat aineiston keruuseen ja havainnoimme haastattelusta esille nousseita asioita heti haastattelun jälkeen, sekä kirjasimme merkittävimmät ajatukset ylös.

Käytimme aineiston analyysissä teemoittelua. Teemoittelussa keskeistä on paikantaa keskeiset asiat tutkimusongelman ratkaisemiseksi. (Eskola & Suoranta 2008: 174–180.) Teemoittelussa nostetaan esille aineistosta usein esiintyviä tyypillisiä piirteitä. Olimme jo asetelleet kysymykset neljän eri teeman mukaisesti, joten oli helppo lähestyä myös aineistoa teemoittelemalla. On syytä muistaa, että haastattelukysymysten jakaminen eri teemoihin ei ole aineiston analyysivaiheessa tapahtuvaa teemoittelua (Hirsjärvi & Hurme 2015).

Kerätty aineisto, jolle ei ole tehty mitään, saattaa vaikuttaa tutkijalle sekavana ja usein koskematon aineisto näyttäytyy tutkijalle suurena massana. Tämän takia yksi hyvä lähestymistapa tutkijalle on litterointi, jossa aineisto muuttuu helpommin hallittavaan muotoon. Litterointia pidetään olennaisena osana aineistoon tutustumisessa. Litterointi vaiheessa on myös hyvä rajata laajaa aineistoa. Aineistosta kannattaa poimia vain olennainen osa litteroitavaksi. (Ruusuvoori & Nikander & Hyvärinen 2010). Aineistomme oli äänimuodossa, jota lähdimme avaamaan puhetta litteroimalla tekstimuotoon. Litterointia oli paljon, sillä aiemmin suunniteltujen haastattelukysymysten lisäksi nousi esille uusia jatkokysymyksiä.

Litteroinnin jälkeen aloitimme etsimään tekstimuotoisesta aineistosta niitä kohtia, jotka ovat olennaisia opinnäytetyömme kannalta. Litteroidusta aineistosta teimme kaksi taulukkoa. Ensimmäisessä taulukossa pelkistimme ilmauksia lyhyempään muotoon. Taulukon ilmauksien perään on laitettu kirjain-numero-koodi, jonka avulla on pelkistetystä muodosta helppo ymmärtää yhteys alkuperäiseen sitaattiin.

Taulukko 1. Esimerkki aineistolle tehdystä pelkistyksestä

Alkuperäinen ilmaus	Yksinkertaistettu ilmaus
"Totta kai vanhemmat halus et must tulee joku lääkäri tai opettaja. Ne tuntu niiden mielestä hyviltä valinnoilta. Ehkä ne on loppupeleissä antanut suuntaa mulle." H3	Vanhempien toiveet ja valinnat ohjanneet valintoja
"Opo on työntekijä ja suomalainen, joten hän tietää kaikki koulutukset Suomessa." H2	Opinto-ohjaaja tietää koulutuksista

Toisessa taulukossa jaoimme pelkistetyt ilmaukset teemoihin. Tässä taulukossa myös yhdistyivät kaikkien haastateltavien samankaltaiset ilmaisut, jotka olivat yhdistettävissä teemoihin. Tässä esimerkki aineiston teemoihin ryhmittelystä.

Taulukko 2. Esimerkki aineiston teemoihin ryhmittelystä.

Yksinkertaistettu ilmaus	Teema
Vanhempien toiveet ja valinnat ohjanneet valintoja(H3) (H1)	Perheen merkitys
Opinto-ohjaaja tietää koulutuksista(H2)	Työntekijän valta-asema

Taulukoiden perusteella oli helpompi ryhtyä avaamaan kerätystä aineistosta saatuja tuloksia. Aineisto ei tarjoa suoria vastauksia tutkimusongelmaan, jolloin on hyvä perehtyä siihen kunnolla. Aineiston kanssa pääsee dialogiin, kun on oppinut sen tuntemaan. (Ruusuvoori & Nikander & Hyvärinen 2010).

6 Tulokset

Opinnäytetyömme tavoitteena oli saada tietoa siitä, millä perusteella nuori maahanmuuttajamies tekee koulutusvalintansa, näyttäytyvätkö näissä tekijöissä koetut sukupuolinormit, ja millä keinoin heitä voisi tukea tekemään omanlaisia koulutusvalintoja tulevaisuudessa. Haastattelukysymysten kautta haimme vastauksia tutkimuskysymyksiimme. Tulokset ja on jaettu osiin aineistosta nousseiden teemojen mukaan. Haastatteluaineisto on anonymisoitu ja haastateltavat on nimetty koodeilla H1, H2 ja H3.

Kaksi haastatelluista on Suomessa syntyneitä, mutta maahanmuuttotaustan omaavia. Yksi on maahanmuuttaja ja asunut Suomessa 6 vuotta. Kaikki haastateltavat opiskelivat haastattelujen teko hetkellä ja erosivat toisistaan koulutushistorialtaan sekä nykyisiltä koulutusvalinnoiltaan. Suomessa syntyneet haastateltavat olivat käyneet peruskoulunsa sekä lukion Suomessa ja opiskelivat nyt korkeakoulussa. Maasta muuttanut haastateltava opiskeli toiseen asteen tutkintoa.

6.1 Tuen saanti ja valta-asetelma opinto-ohjauksessa

Haastatellut kertoivat, että erilaisia koulutusvaihtoehtoja oli heille suositellut usein opettaja tai opinto-ohjaaja.

H2: ”Opo on työntekijä ja suomalainen, joten hän tietää kaikki koulutukset Suomessa.”

Haastateltavan luotto koulun työntekijöihin vahvistui, sillä hänen lähipiirinsä koostui ainoastaan toisista maahanmuuttajista. Haastateltavan mukaan hänen lähes ainoastaan maahanmuuttajista koostuva lähipiirinsä ei osannut neuvoa häntä koulutusvalinnoissa, koska heillä itselläänkin oli niin vähän tietoa asiasta.

H2: ”Kaikki mun kaverit on maahanmuuttajia, ei ne tiedä niin hyvin.”

Yksi haastateltava kertoi, että olisi kaivannut jo lukion opinto-ohjauksessa näkökulmaa siihen, että vaikka on hyvä matemaattisissa aineissa, yliopisto ei ole ainoa vaihtoehto. Hän kuvaa, että olisi kaivannut enemmän tietoa yliopistossa opiskelusta ja siitä, kuinka paljon itsensä varassa siellä opiskellaan, ennen kuin aloitti opinnot siellä.

Haastateltavat kokivat saaneensa jokseenkin riittävästi tukea. Erityisesti he kokivat saaneensa tukea ja kannustusta omalta lähipiiriltään opintoihin. Haastatteluissa ei noussut esiin, että tukea olisi tarvinnut enemmän koulutusvalintaa tehdessä.

6.2 Etnisyyden ja perheen vaikutus valinnoissa

Haastatteluissa selvisi, että perheen ja läheisten mielipiteillä sekä heidän koulutuksellaan on yhteys siihen, minkä koulutuksen haastateltava oli valinnut. Haastateltavat kokivat, että vanhemmilla on ollut vahvoja mielipiteitä siitä, mitä heidän tulisi lähteä opiskelemaan. Vanhempien omat ammatit vaikuttivat myös haastateltavan koulutusvalintaan. Toisaalta he myös kuitenkin vastasivat tehneensä itse päätöksen omasta koulutusalaan.

H3: ”En oikein tiennyt mitä haluan tehdä, mut sit aattelin et mun isä on valmistunu kasvatustieteiden maisteriks niin ehkä sit se ois hyvä.”

Kaksi haastateltavaa koki, että vanhemmat arvostavat akateemista uraa. Ongelmallista tässä näiden haastateltavien mielestä oli, että he kokivat myös paineen tunteita omasta koulutuksesta eivätkä halunneet tuottaa pettymystä vanhemmilleen.

H3: ”Totta kai vanhemmat halus et must tulee joku lääkäri tai opettaja. Ne tuntu niiden mielestä hyviltä valinnoilta. Ehkä ne on loppupeleissä antanut suuntaa mulle.”

Yksi haastateltavista kertoi, että ensin hän opiskeli parturialaa, mutta matematiikka suomen kielellä oli liian haastavaa, joten hän vaihtoi autoalalle. Haastateltavan mukaan autoalalla ei tarvitse puhua täydellistä suomea. Haastateltava kertoi, että olisi myös halunnut olla lakimies Suomessa kuten kotimaassaan, mutta yliopiston käyminen suomeksi olisi ollut hänelle liian vaikeaa ja hän halusi päästä ammattiin nopeammin.

H2: ”Kotimaassa matematiikka on eri kuin täällä.”

6.3 Koulutusvalinnat ja sukupuolinormit

Tulokset kertovat, että haastateltavilla on hyvin neutraali suhtautuminen sukupuolen merkitykseen koulutusvalintaa tehdessä. Haastateltavat eivät nähneet varsinaisesti sukupuolta esteenä minkään ammatin opiskelulle. Yksi haastateltava kuitenkin totesi, että on nähnyt vähemmän naisia hänen alallaan autoasentajana. Haastateltavan mielestä se johtui siitä, että naiset eivät tykkää liasta ja siksi ovat maalauspuolella.

H3: ” En oo ees miettiny asiaa– Minua ei kiinnosta onko ammatissa sukupuolijakauma vaan se, mitä haluat tehdä. Ei ammatissa ole väliä, onko mies vai nainen. Esimerkiksi mulla on miespuolisia kavereita, jotka ovat lähihoitajia.”

Eräs haastateltava totesi, että luultavasti ammattipistoissa näkyy vahvemmin sukupuolen mukaan jakautuminen eri aloille. Haastateltava kuitenkin koki, että ylisopistossa ei ole niin suurta sukupuolijakaumaa. Hän kertoi omasta luokkaryhmästä, jossa on haastateltavan mukaan tasaisesti kahta sukupuolta.

H1:”Meillä ainakin on suht. tasaisesti jakautunut, että on miehiä ja naisia. Että, ehkä ammattikoulupohjaset alat”

Haastateltujen mukaan heidän valintaansa ei vaikuttaisi se, että heitä kiinnostava koulutusala olisi naisvaltainen. Yksi haastateltavista kertoi haluavansa opettajaksi. Hänen mielestään tällä alalla on jo paljon enemmän miehiä kuin aiemmin. Haastateltava kuitenkin lisäsi, että miesten luultavasti odotetaan enemmän työskentelevän fyysisemmällä alalla.

H3:”Niin kai miehet nähdään fyysisemmässä työssä, mutta en näe esittä asialle.”

7 Johtopäätökset

Teimme haastatteluiden analysoinnin teemoittelemalla, joten käydessämme aineistoa läpi, etsimme aineistosta samoja merkityksiä ja yhtymäkohtia haastateltavien sanomissa. Olimme asettaneet haastattelukysymykset niiden teemojen mukaisesti, joiden ajattelimme teorian perusteella nousevan haastatteluissa esille. Tavoitteenamme oli, että haastatteluissa nousisi esille läheisten ja tuen saannin merkitys koulutusvalinnoissa sekä sukupuolinormien mahdollinen vaikutus. Haastateltavia oli verrattain vähän, mutta haastateltavien vastauksissa näkyivät samanlaiset teemat: haastateltavien koulutusvalintoihin olivat vaikuttaneet ulkopuoliset tekijät. Myös tuen saanti koettiin aina tarpeelliseksi, tuli se koululta tai perheeltä.

Ensimmäinen tutkimuskysymyksemme oli, millä perusteilla maahanmuuttajataustaiset nuoret miehet tekevät koulutusvalintansa. Kahdessa haastattelussa nousi vahvasti esille perheen merkitys haastateltavien valinnoissa. Suuntaa omalle koulutusvalinnalle haetaan tuttuuden kautta, jolloin nuorten valinnoissa korostuvat vanhempien, sukulaisten, sukupuolen sekä perheen valinnat. (Souto 2018). Haastatteluissa kävi ilmi, kuinka haastateltavat olivat valinneet saman koulutusalan kuin toisella vanhemmallaan. Juuri tätä Souton (2018) ”sosiaalisesti turvallisten” valintojen toistoa oli nähtävissä tuloksissamme. Vanhemmat ja muut läheiset loivat myös paineita haastateltaville siitä, miltä heidän koulutusvalintansa tulisi näyttää. Kaksi haastateltavaa kertoi heidän vanhempiansa arvosta-

van akateemista uraa. Vanhempien korkeakoulutusta myös ennakoi lukiovalintaa (Kallalahti ym. 2017: 37–44) ja tämä oli myös toteutunut näiden kahden haastateltavan kohdalla.

Sukupuolijärjestelmä on niin vahva ja historiallinen rakenne, että se on aina läsnä ohjaustilanteissa jollain tavoin sekä opetuksen ja ohjauksen kautta voidaan purkaa stereotyyppioita ja oletuksia, joita liittyy sukupuolille hyväksyttävään käyttäytymiseen yhteiskunnassa. (Souto 2020 & 2018). Näiden tutkimusten kannalta tärkeää opinnäytetyömme tuloksissa oli, miten haastatteluissa tuli ilmi luottamus opinto-ohjaajien ja opettajien arviointiin. Haastatteluiden perusteella haastateltaville oli ehdotettu pääasiassa hyvin työllistäviä koulutuksia joko perheen tai koulun puolesta. Koska opinto-ohjauksella oli tulostemme perusteella vahva rooli koulutusvalinnoissa, olisi sen tärkeää olla sukupuolisen-sitiivistä sekä segregoivia toimintamalleja välttävää. Olisimme mielellämme selvittäneet enemmän opinto-ohjauksen etnistyviä urapolkuja luovia ja segregoivia ulottuvuuksia, mutta aineiston suppeuden sekä kohderyhmän liudentamisen takia se ei ollut mahdollista.

Haastattelemamme henkilöt jakautuvat aineistomme perusteella selkeästi Kyntölän (2011) esittelemään, alun perin Reayn, Davidin, Davisin ja Ballin, kahteen eri valitsijatyyppiin. H2 oli selkeästi epävarma valitsija (contingent chooser), koska tältä haastateltavalta puuttuivat yhteydet korkeammin koulutettujen ohjeisiin ja kokemuksiin. Vähäinen sosiaalinen pääoma ja hänelle täysin tuntematon koulutusjärjestelmä loi tilanteen, jossa hän luotti vahvasti opinto-ohjaajaan koulutusvalinnoissaan. Hänen tilanteessaan korostuu opinto-ohjaajan valta sekä näkemykset haastateltavan koulutusvalinnassa.

Toinen valitsijatyyppi on koulutukseen urautettu ja juurrutettu (embedded chooser). H1 ja H3 olivat aineistomme perusteella tätä valitsijatyyppiä. Urautetut valitsijat ovat nuoria, joiden vanhemmat usein ovat hyvin koulutettuja ja siksi nuoren suvusta sekä ystäväpiiristä löytyy monia korkeasti koulutettuja henkilöitä kannustamaan ja tukemaan häntä korkean koulutuksen pariin. Tässä ryhmässä perhe pystyy antamaan nuorelle hänen tarvitsemaansa tukea sekä olemaan vahvasti osallisina valintaprosessissa. Perhe voi käyttää valinnassa hyödykseen sekä virallisia että epävirallisia tietolähteitä saadakseen tarpeeksi tietoa koulutuksesta. (Kyntölä 2011: 27.) Molemmat haastateltavan ainakin toinen vanhempi oli korkeakoulutettu, ja he olivatkin hakeutuneet samoille aloille kuin toinen vanhempansa. H3 kertoi saaneensa tietoa eri koulutuksista vanhemmiltaan sekä kavereiltaan, jotka olivat jo jossain koulutuksessa. Hän mainitsi myös hakeneensa tietoa

mm. Opintopolusta, jonka käyttö vaatii suomen kielen lukutaitoa sekä ymmärrystä Suomen koulutusjärjestelmästä.

Yksi tutkimuskysymyksemme koski aiheitta, minkälaista tukea nuoret maahanmuuttajataustaiset miehet olisivat toivoneet saavansa koulutusvalinnoissaan. Tuloksissamme ei ilmennyt, että haastateltavat kokisivat, että tukea olisi tarvinnut olla enemmän. Osa heistä kuitenkin mainitsi, että tuki olisi voinut olla monipuolisempaa, kuten yliopiston sijaan jonkin muunkin vaihtoehdon esilletuominen opinto-ohjauksessa. Kaksi haastateltavista koki saaneensa perheeltä riittävästi tukea sekä kannustusta koulutusvalintaansa koskien.

Toinen tutkimuskysymyksemme oli, näkyvätkö koulutusvalinnoissa koetut sukupuolinormit. Tuloksista kävi ilmi, ettei sukupuolinormeilla ollut vaikutusta haastattelemiemme nuorten tekemiin koulutusvalintoihin tai heidän ajatuksiinsa siitä, sopiiko jonkin koulutus paremmin toiselle sukupuolelle. He olivat kuitenkin tehneet huomioita joidenkin alojen miesvaltaisuudesta: autoalaa opiskeleva oli kiinnittänyt huomiota siihen, että alalla on vain vähän naisia. Toinen haastateltava toi esiin huomionsa siitä, että työmaan ohi kulkiessa ”työnaiset” ovat selvästi vähemmistössä siellä.

Yksi haastateltavistamme opiskeli kasvatustieteitä ja teki sijaisuuksia perusopetuksen puolella, jossa opettajista 77 % on naisia (Kumpulainen 2017: 38). Hänen isänsä on kasvatustieteiden maisteri eli hänen isänsäkin on opiskellut naisvaltaisella alalla. Ikosen ym. (2015) mukaan perhe ja muut sukulaiset vaikuttavat nuoren sukupuolisidonnaisiin näkemyksiin niitä sekä lieventäen että vahvistaen, mikä on nähtävissä lieventämisen kautta aineistomme perusteella tämän nuoren kohdalla. Myöskään etninen tausta ei yksin määritä valitsemaan koulutustaan, vaan siihen vaikuttaa mm. vanhempien tarjoama koulutusperintö (Kyntölä 2011: 29,20). Kahdella haastateltavalla vanhempien koulutusperintö oli vahvasti näkyvässä, kun he olivat lähteneet opiskelemaan samaa ammattia kuin toinen vanhempansa.

8 Pohdinta

Opinnäytetyömme tarkoitus oli saada selville, millä perusteella nuoret maahanmuuttajataustaiset miehet kokevat tekevänsä koulutusvalintansa, näkyvätkö sukupuolinormit näissä tekijöissä sekä minkälaista tukea kohderyhmä kokee saaneensa koulutusvalin-

toja tehdessään. Valitsimme opinnäytetyön aineistonkeruu menetelmäksi teemahaastattelun. Koimme tämän menetelmän sopivan opinnäytetyömme tarkoitukseen, sillä saimme tutkimuskysymyksiimme vastaukset.

Teemahaastattelu tarjosi myös tilaa haastateltavien omille kokemuksille ja niiden syvemmälle pohdinnalle. Aineiston keruu toteutettiin Korona pandemian takia Teams-sovelluksen kautta. Toteutustapa oli mielestämme haasteellinen ja etäyhteyden kautta emme saaneet luotua turvallisen tuntuista ympäristöä haastattelulle. Koimme myös etäyhteydellä tehtävän haastattelun vaikeuttavan haastateltavien saantia. Koronan takia myös Poikien Talon ryhmätoiminta oli tauolla, minkä vuoksi haastateltavien saanti Loisto settlementin kautta ei onnistunut suunnitelmien mukaan. Jouduimme myös liudentamaan kohderyhmämme rajausta maahanmuuttajista maahanmuuttajataustaisiin haastateltavien saamisen haastavuuden vuoksi.

Opinnäytetyömme aineiston luotettavuuteen vaikuttaa suppea otanta. Tuloksemme perustuu nyt kolmeen haastatteluun. Haastatteluaineistoa on yhteensä noin 3 tuntia. Aineiston vähäisyyden takia opinnäytetyömme luotettavuus kärsii. Haasteena haastatteluiden toteuttamisessa oli myös erään haastateltavan suomen kielen taito. Pyrimme ymmärtämään haastateltavaa sekä esittämään lisäkysymyksiä, mutta koska haastateltavan vahvin kieli ei ollut suomi, voi olettaa haastattelusta puuttuvan olennaisia asioita. Emme myöskään voi olla varmoja, onko haastateltava tullut täysin ymmärretyksi. Haastateltavan kannalta oli ikävää, että hänelle ei ollut tarjottu tulkkia emmekä saaneet ennakkotietoa hänen kielitaidostaan.

Jokainen laadullinen tutkimus on omanlainen versio tutkittavasta aiheesta, joten siihen ei voi täysin luottaa, eli se ei tarjoa absoluuttista tietoa (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Johtopäätöksemme pienestä aineistosta huolimatta täyttää laadullisen tutkimuksen määritelmän, jossa tavoitteena on ymmärtää asioita, eikä määrien selvittely. Laadullinen tutkimus yleensä rajataan pieneen tutkittavien määrään. Opinnäytetyön reallibiteetti on varmistettu aineiston huolellisella keruulla, käsittelyllä ja analysoimisella. (Heikkilä 2014.)

Opinnäytetyötä varten olemme perehtyneet perusteellisesti teoriaan, joka koostuu aiemmista tutkimuksista sekä aineistosta. Opinnäytetyössämme olemme käyttäneet useita eri lähteitä ja olemme merkinneet ne asiaan kuuluvalla tavalla. Pyrimme kuvaamaan tarkasti koko opinnäytetyön prosessia sekä tarkastelemaan tutkimustuloksia huolellisesti.

Tulokset olemme pyrkineet esittämään sellaisenaan ja johtopäätöksessä emme halunneet tehdä ylitulkintaa. Johtopäätöksissä peilaamme saamamme vastaukset teoriaan.

Tämän opinnäytetyön tulokset antavat suuntaa siitä, millä perustein nuoret maahanmuuttajataustaiset miehet tekevät koulutusvalintansa ja miten he kokevat päätyneensä tekemään juuri nämä valinnat. Huolimatta siitä, että haastateltavien otanta on pieni, saimme selkeitä vastauksia tutkimuskysymyksiimme. Yritimme opinnäytetyön prosessissa hankkia kohderyhmäämme sopivia haastateltavia muista hankkeista tai järjestöistä haastatteluaineiston rikastamiseksi. Aikamme oli kuitenkin rajallinen, eivätkä yhteydenottomme tuottaneet tulosta, joten jouduimme luopumaan tästä suunnitelmasta.

Hankkeelle oli tekeillä toinenkin opinnäytetyö, joka keskittyy kantasuomalaisten miesten kokemuksiin samasta aiheesta. Emme ole tietoisia toisen opinnäytetyön tuloksista, jotta voisimme tehdä vertailua. Tulostemme perusteella tulevaisuudessa koemme tärkeäksi kiinnittää huomiota maahanmuuttajataustaisten nuorten miesten saamaan tukeen omissa koulutusvalinnoissaan. Tuloksista selvisi ulkopuolisten tekijöiden olevan suuressa osassa haastateltavien valintoja. Tulosten pohjalta on myös tärkeä keskittyä tulevaisuudessa nuorten saamaan ohjaukseen koululta, jotta ohjaus tukisi enemmän nuorten omanlaisia valintoja. Etenkin haavoittuvaisessa asemassa olevien, koulutusjärjestelmästä vähän tietävien, ohjauksessa tulisi huomioida yksilön omat toiveet koulutuksen suhteen.

Haastateltavien oman osallisuuden vahvistaminen koulutusvalintoja tehdessä näyttäytyy aiheellisena. Asiakkaiden osallisuuden edistäminen kuuluu vahvasti sosiaalialan ammatitiosaamiseen. Jälkeenpäin ajateltuna osallisuuden käsite olisi voinut sopia tukemaan nykyistä teoriaa. Osallisuudessa pyritään tukemaan yksilön oman elämän osallisuutta kiinnittä yhteiskuntaan (Hämäläinen 1999). Koulutusvalinnat sekä kiinnittyminen maan koulutusjärjestelmään ovat olennainen osa yksilön kokema osallisuutta.

Tutkittaessa maahanmuuttoa tai etnisyyttä ja sukupuolta yhdessä, on useimmiten keskitytty tyttöihin ja naisiin (Kivijärvi, Mathias 2018: 309). Mathiaksen ja Kivijärven (2018) mukaan maahanmuuttajataustaiset pojat tai miehet eivät ole olleet Suomessa yhdenkään määrällisen tutkimuksen ensisijainen tutkimuskohde. Myös segregaaation purkuun tähtäävät toimet on kohdennettu useimmiten naisiin. Tutkimuksissa on saatu osiittaa siitä, että tyttöjen on tämän päivän yhteiskunnassa lähiympäristön sekä kulttuuristen asenteiden näkökulmasta helpompi rikkoa sukupuolten välillä olevia rajoja astumalla perinteisille miesten alueille kuin poikien perinteisille naisten alueille. Asiaan on kuitenkin

kiinnitetty huomiota myös miessukupuolen näkökulmasta ja miesten motivoimiseksi perinteisille naisten aloille on käynnistetty ohjaukseen liittyviä hankkeita. (Kuusi & Jakku-Sihvonen & Koramo 2009: 43.) Esimerkiksi Voimaa hoivaan- hankkeen tavoitteena oli löytää sekä kehittää uusia tapoja huomioida miehet sosiaali- ja terveysalan koulutuksessa, oppilaitosten markkinoinnissa ja työelämässä. Vaikka asiaa on jo lähdetty pohtimaan enemmän miesnäkökulmasta, koimme opinnäytetyömme tarpeelliseksi.

Opinnäytetyömme pohjalta jatkotutkimuksena voisi toimia selvitys, millä keinoin koulun ohjausta erilaisista koulutusvalinnoista toteutetaan ja millaista ohjausta nuoret tarvitsisivat. Olisi mielenkiintoista kartoittaa myös koulun työntekijöiden ja nuorelle muiden läheisten henkilöiden kokemusta aiheesta. Vaikka aineistomme on pieni, saimme kuitenkin hieman tietoa kohderyhmämme ajatuksista sekä asenteista. Työelämäkumppanimme näkökulmasta tietoa voisi hyödyntää heidän toimintamalliaan tukevan arviointitiedon julkaisemisessa.

Haluamme kiittää kaikkia haastatteluun osallistuneita omien kokemusten jakamisesta. Jokainen haastatteluun osallistunut on ollut tärkeä osa opinnäytetyömme edistymistä. Toivomme, että olemme onnistuneet nostamaan kaikki tärkeät näkökulmat esille opinnäytetyössämme. Kiitos myös *And Beyond*- hankkeelle, joka mahdollisti opinnäytetyön tekemisen.

Lähteet

Eskola, Jari & Suoranta, Juha 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen (8. p.). Tampere: Vastapaino.

Gordon, Tuula & Lahelma, Elina. (1990). Koulutus ja sukupuoli. Teoksessa T. Takala (Toim.) Kasvatussosiologian perusteet. Jyväskylän yliopiston täydennyskoulutuskeskus. Oppimateriaaleja 2, 139–191.

Haataja, Marjaleena & Leinonen, Eija & Lahelma, Elina & Hynninen, Pirkko & Juutilainen, Päivi-Katariina & Huovinen, A. & Sunnari, Vappu. (2005). Opetuksen ja ohjauksen tasa-arvoiset käytännöt: Sukupuolen huomioiva opas kasvatuksen arkeen. Oulun yliopisto.

Hakim, Catherine 2000. Work-Lifestyle Choices in the 21st Century: Preference Theory. Saatavana osoitteessa: <https://books.google.fi/books?hl=fi&lr=&id=XmHYRDqR-nYYC&oi=fnd&pg=PR14&dq=preference+theory+hakim&ots=Y_QZzSqu4X&sig=C5lnAe_GJVde6QUycpIKEBwG1Gk&redir_esc=y#v=onepage&q=preference%20theory%20hakim&f=false>. Luettu 19.10.2020.

Helkama, Klaus & Myllyniemi, Rauni & Liebkind, Karmela & Ruusuvuori, Johanna & Lönnqvist, Jan-Erik & Hankonen, Nelli & Renvik, Tuuli & Jasinskaja, Anna & Lahti Inga, Lipponen, Jukka 2020. Johdatus sosiaalipsykologiaan. Helsinki: Otavan Kirjapaino Oy.

Hirsjärvi, Sirkka & Helena Hurme (2015) Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.

Hoikkala Tommi & Aapola-Kari, Sinikka & Lahtinen Jenni & Nuorisotutkimusverkosto & Otus 2019. Nuorten toisen asteen koulutusvalinnat - mitkä mekanismit tuottavat epätyypillisiä valintoja? Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta. Saatavana osoitteesta: <<https://tietokayttoon.fi/documents/1927382/2116852/14-2019-Nuorten+toisen+asteen+koulutusvalinnat-mitk%C3%A4+mekanismit+tuottavat+ep%C3%A4tyypillisi%C3%A4+valintoja.pdf/299e4971-a728-ca6b-4fa8-847aa775ef1e/14-2019-Nuorten+toisen+asteen+koulutusvalinnat-mitk%C3%A4+mekanismit+tuottavat+ep%C3%A4tyypillisi%C3%A4+valintoja.pdf?version=1.0&t=1560404815000>>. Luettu 22.9.2020.

Hyvärinen, Sauli & Erola, Jani 2011. Perhetaustan vaikutus toisen polven maahanmuuttajien kouluttautumiseen Suomessa. Yhteiskuntapolitiikka-lehti nro76. Saatavana osoitteesta: <file:///C:/Users/josef/Downloads/Perhetaustan_vaikutus_toisen_polven_maah.pdf>. Luettu 24.4.2021.

Hämäläinen, Juha 1999. Johdatus sosiaalipedagogiikkaan. Kuopio: Kuopion yliopiston painatuskeskus.

lisakka, Laura & Alanen, Aku 2006. Sosiaalinen pääoma Suomessa: kotimaista ja kansainvälistä taustaa. Tilastokeskus. Saatavana osoitteesta: <http://www.tilastokeskus.fi/tup/julkaisut/tiedostot/isbn_952-467-532-3_luku1.html>. Luettu 27.11.2020.

Ikonen, Kirsi & Asikainen, Mervi & Nivalainen, Ville & Hirvonen, Pekka 2015. Koulutus- ja työurien sukupuolen mukaisen eriytymisen taustatekijät. Esiselvityshankkeen loppuraportti. Itä-Suomen yliopisto. Saatavana osoitteesta: <https://peda.net/p/Kirsi%20Ikonen/kjtsmet/k%3Afile/download/53e91316ca1f9f2b47b96bfb079a35e816d2edf5/koulutus_ ja_ty%25C3%25B6urien_sukupuolen_mukaisen_ eriytymisen_ taustatekij%25C3%25A4t_ esiselvityshankkeen_ loppuraportti.pdf>. Luettu 23.9.2020.

Ilmonen, Kaisa 2012, 36. Caribbean Journeys. Intersections of Female Identity in the Novels of Michelle Cliff. Turun yliopisto. Sarja – Ser. B osa – Tom. 341. Humaniora. Väitöskirja.

Jyväskylän yliopisto 2015. Haastattelut. Saatavana osoitteessa: <<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineistonhankintamenetelmat/haastattelut>> Luettu 5.11.2020.

Kalalahti, Mira & Varjo, Janne & Zacheus, Tuomas & Kivirauma, Joel & Mäkelä, Marja-Liisa & Saarinen, Minna & Jahnukainen, Markku 2017. Maahanmuuttajataustaisten nuorten toisen asteen koulutusvalinnat. Yhteiskuntapolitiikka (82). 33,41. Saatavana osoitteesta: <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/309022/YP1701_Kalalahti_ym.pdf?sequence=1>. Luettu 29.11.2020.

Kananen, Jorma, Ijäs, Eva (toim.). 2008. KVALI. Kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja -sarja.

Kauhanen, Antti & Riukula, Krista (2019) Työmarkkinoiden eriytyminen ja tasa-arvo Suomessa. Teoksessa Mia Teräsaho & Johanna Närvi (toim.) Näkökulmia sukupuolten tasa-arvoon – analyyseja tasa-arvobarometrista 2017. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Raportti 6/2019, 80–100.

Kirkas, Tiina 2018. Sukupuoli ja perhe vaikuttavat 9-luokkalaisten yhteishaussa tekemisiin valintoihin enemmän kuin koulussa saatu ohjaus. Kommentit Mira Kalalahti. Yliopisto-lehti. Saatavana osoitteesta: <<https://www.helsinki.fi/fi/uutiset/koulutus-kasvatus- ja-oppiminen/sukupuoli- ja- perhe- vaikuttavat- 9- luokkalaisten- yhteishaussa- tekemisiin- valintoihin- enemman- kuin- koulussa- saatu- ohjaus>>. Luettu 30.11.2020.

Kivijärvi, Antti, Mathias, Kai 2018. Paljon puhuttu, vähän tutkittu- maahanmuuttajataustaisia poikia ja nuoria miehiä koskeva tutkimus Suomessa. Teoksessa Kivijärvi, Antti, Huuki, Tuija, Lunabba, Harry (toim.): Poikatutkimus. Tampere: Vastapaino. 309.

Kumpulainen, Timo (toim.) 2017. Opettajat ja rehtorit Suomessa 2016. Opetushallitus. Saatavana osoitteesta: <https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/opettajat_ ja_ rehtorit_ suomessa_ 2016_ 0.pdf>. Luettu 24.4.2021.

Kurki, Tuuli 2008. Sukupuolittuneita ja rodullistettuja koulutusreittejä. Maahanmuuttajataustaiset tytöt siirtymässä toisen asteen koulutuksiin. Nuorisotutkimus -lehti. Saatavana osoitteesta: <<http://elektra.helsinki.fi/oa/0780-0886/2008/4/sukupuol.pdf>>. Luettu 30.11.2020.

Kuusi, Heli & Jakku-Sihvonen, Ritva & Koramo, Marika 2009. Koulutus ja sukupuolten tasa-arvo. Sosiaali- ja terveysministeriö. Helsinki. Saatava osoitteesta: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/71646/selv09_52_koulutus_ja_sukupuolten_tasa_arvo_verkko.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Luettu 23.9.2020.

Kyntölä, Laura 2011. Lukioon vai ei Toisen polven maahanmuuttajanuorten koulutusvalinnat. Korsholms Tryckeri: Suomen lukiolaisten liitto. Saatavana osoitteesta: <[luki-oon_vai_ei_toisen_polven_maahanmuuttajanuorten_koulutusvalinnat-1.pdf](https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161925/VNTEAS_2019_68.pdf?sequence=1&isAllowed=y)>. Luettu 29.11.2020. s.19, 24–25 ,28, 32

Lahtinen, Jenni (toim.) 2019. ”Mikä ois mun juttu”- nuorten koulutusvalinnat sosialisatiomaisemien kehyksissä. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia. Saatavana osoitteesta: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161925/VNTEAS_2019_68.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Luettu 22.9.2020.

Larjovuori Riitta-Liisa & Manka, Riitta-Liisa & Nuutinen, Sanna 2015. Inhimillinen pääoma. Työhyvinvointia, tuloksellisuutta, pidempiä työuria? Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2015:5. Saatavana osoitteessa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/70342/URN_ISBN_978-952-00-3543-3.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Luettu 19.10.2020.

Linnanmäki-Koskela, Suvi 2010. Maahanmuuttajien työmarkkinaintegraatio. Helsingin kaupungin tilastokeskus. 13. Saatavana osoitteesta: <https://www.hel.fi/hel2/Tietokeskus/julkaisut/pdf/10_09_28_Tutkimus_2_Linnanmaki_Koskela.pdf>. Luettu 30.11.2020

Maahanmuutto ja kulttuurinen moninaisuus 2020. Käsitteet. Terveiden ja hyvinvoinnintaitoisuus. Saatavana osoitteesta <<https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/tyon-tueksi/kasitteet>>. Luettu 29.11.2020.

Mankki, Laura & Sippola, Markku 2015. Maahanmuuttajat suomalaisilla työmarkkinoilla. Intersektionaalisuus ja ”hyvä kansalainen” työmarkkina-aseman määrittäjinä. Työelämä tutkimus. Saatavana osoitteesta:<<file:///C:/Users/laura/Downloads/87032-Artikkelin%20teksti-133212-1-10-20191105.pdf>>. Luettu 27.11.2020.

Opetusalan ammattijärjestö n.d. Toisen asteen koulutus. Perusopetuksen oppimäärälle rakentuvan toisen asteen koulutuksen muotoja ovat lukiokoulutus ja ammatillinen koulutus. Saatavana osoitteesta: <<https://www.oaj.fi/politiikassa/suomalainen-kasvatus-ja-koulutusjarjestelma/toisen-asteen-koulutus/>>. Luettu 20.11.2020.

Opetushallitus. Oppilaanohjaus perusopetuksessa. Saatavana osoitteesta: <<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/oppilaanohjaus-perusopetuksessa>>. Luettu 30.11.2020.

Opintopolku.fi n.d. Aikuiskoulutus. Saatavana osoitteesta:<<https://opintopolku.fi/wp/aikuiskoulutus/>> Luettu. 22.12.2020.

Opintopolku.fi n.d. Työvoimakoulutus – opiskele itsesi takaisin työmarkkinoille. Saatavana osoitteesta: <<https://opintopolku.fi/wp/aikuiskoulutus/tyovoimakoulutus-opiskele-itsesi-takaisin-tyomarkkinoille/>>. Luettu 22.12.2020.

Poikien Talo n.d. Loisto settlementti. Saatavana osoitteesta: <<https://poikientalo.fi/>>. Luettu 24.4.2021.

Saaranen-Kauppinen Anita & Puusniekka Anna 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Saatavana osoitteesta: <<https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/>>. Luettu 22.4.2021

Saarin, Minna, & Kalalahti, Mira 2019. Itsenäisesti vai kavereiden perässä? Vertais-suhteet ja maahanmuuttotausta koulutusvalinnoissa. teoksessa(toim.) Jahnukainen, Markku, Kalalahti, Mira, & Kivirauma, Joel. *Oma paikka haussa: maahanmuuttotaisyset nuoret ja koulutus*. Gaudeamus. 200–201. Saatavana osoitteesta: <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/309903/Saarin_M_Kalalahti_M_Itsen_isesti_vai_kavereiden_per_ss_.pdf?sequence=1 >. Luettu 30.11.2020.S

Salmenkagas, Mai 2020. And Beyond- miesten luovat polut työelämään- hankkeen esittely. Diaesitys. Esitetty 11.9.2020 Helsinki.

SEGLI n.d. Saatavana osoitteesta: <<https://www.kaikkienduuni.fi/>>. Luettu 22.9.2020.

Sinkkonen, Jari. 2012. Elämäni poikana. Helsinki: WSOY.

Souto, Anne-Mari 2018. Kannatteleva ohjaus ja etnistyvien koulutus- ja urapolkujen ehkäisy. Itä-Suomen yliopisto. Saatavana osoitteesta: <https://www.opf.fi/sites/default/files/documents/anne-mari-souto_0.pdf>. Luettu 29.11.2020.

Souto, Anne-Mari 2020. Moninaisuus ja monikulttuurisuus ohjauksessa. Itä-Suomen yliopisto. Saatavana osoitteesta: <[moninaisuus-ja-monikulttuurisuus-ohjauksessa.pdf](#)>. Luettu 29.11.2020.

Sulkanen, Pekka 1998. Johdatus sosiologiaan. WSOY: Werner Söderström Oyj.

Tanhua, Inkeri 2018. (Päivitetty 8.2.2019) Ammattien sukupuolenmukaisen eriytymisen syyt ja mahdollisuudet lieventää eriytymistä ammatillisissa oppilaitoksissa. Saatavana osoitteesta:<<https://www.kaikkienduuni.fi/tutkimusraportti/#johdanto>>. Luettu 8.11.2020.

Tanhua, Inkeri 2018. Ammatillisen koulutuksen segregatio lukuina. Saatavana osoitteesta: <<https://www.kaikkienduuni.fi/amatillisen-koulutuksen-segregaatio-lukuina>>. Luettu 23.9.2020.

Tanhua, Inkeri 2018. Teorioita sukupuolen mukaisen segregaaation syistä. Saatavana osoitteesta:<<https://www.kaikkienduuni.fi/teorioita-segregaaation-syist>>. Luettu 24.9.2020.

Tanhua, Inkeri 2019. Ammattien sukupuolenmukaisen eriytymisen syyt ja mahdollisuudet lieventää eriytymistä ammatillisissa oppilaitoksissa. SEGLI-hankkeen tutkimusraportti. Saatavana osoitteesta: <http://wom.fi/wordpress/wp-content/uploads/2019/08/Tutkimusraportti_SEGLI_Tanhua_2019.pdf>. Luettu 29.11.2020. s.10–11.

Tanhua, Inkeri 2019. Miksi sukupuoli vaikuttaa alavalintaan? Saatavana osoitteesta: <<https://www.kaikkienduuni.fi/miksi-sukupuoli-vaikuttaa-alavalintaan>>. Luettu 11.11.2020.

Teräs, Liisa 2005. Millainen on tyttö tai poika – sukupuolistereotyyppien vaikutus minäkäsitykseen ja tasa-arvoon. Teoksessa Eija Leinonen (Toim.) Opetuksen ja ohjauksen tasa-arvoiset käytännöt – sukupuolen huomioiva opas kasvatuksen arkeen. Oulun yliopisto, Kajaanien yliopistokeskus, WomenIT-projekti, 60–61.

Tilastokeskus (2018): Sukupuolten tasa-arvo Suomessa 2018. Julkaistu verkossa:<http://www.stat.fi/tup/julkaisut/tiedostot/julkaisuluettelo/yyti_sts_201800_2018_19722_net.pdf> Luettu 1.2.2021. 23–38.

Tilastokeskus n.d. Käsitteet. Sosioekonominen asema. Saatavana osoitteesta: <https://www.tilastokeskus.fi/meta/kas/sosioekon_asema.html#tab2>. Luettu 27.11.2020.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2020. Kotoutumiskoulutus maahanmuuttajille. Saatavana osoitteessa:<https://www.te-palvelut.fi/te/fi/tyonhakijalle/ammatinvalinta_koulutus/kotoutumiskoulutus/index.html>. Luettu 22.12.2020.

Ylitapio-Mäntylä, Outi 2012. Hoivan ja vastuun jakautuminen päiväkodissa ja kotona. Teoksessa Ylitapio-Mäntylä, Outi (toim.): Villit ja kiltit – tasa-arvoista kasvatusta tytöille ja pojille. Jyväskylä: PS-kustannus. 15–29.

Teemahaastattelun runko

Teema 1: Kerro itsestäsi: ikä, (etninen) tausta, työ/koulutushistoria, tämänhetkinen tilanne

Teema 2: Millä perusteella nuoret maahanmuuttajamiehet tekevät koulutusvalintansa?

Kuvaa omin sanoin miten päädyit opiskelemaan tämänhetkistä alaasi? Tai mikä on toiveesi koulutuksen/työn suhteen?

Koetko, että olet saanut itse tehdä päätöksen siitä mihin kouluun/ koulutukseen haet?

Miten arvioit perheesi/ läheistesi mielipiteiden ja asenteiden vaikuttaneen koulutusvalintaan?

- millaisissa tilanteissa ne ovat nousseet esiin?

Miten ja mistä olet saanut tietoa erilaisista koulutusvalinnoista?

Teema 3: Miten koetut sukupuolinormit näkyvät nuorten maahanmuuttajamiesten koulutusvalinnoissa?

Millaisessa koulutuksessa (ja sitä kautta ammatissa) näkisit oman sukupuolesi edustajat?

- Mistä luulet tämän (oman asenteen) johtuvan?

Koetko, että sukupuolesi mahdollistaa sinua osallistumaan tiettyyn koulutukseen?

- Mistä luulet tämän (oman asenteen) johtuvan?

Teema 4: Millaista tukea olisit toivonut/ toivoisit saavasi koulutusvalinnoissa?

Koetko saaneesi tukea omaa koulutusvalintaa miettiessäsi?

- millaista tukea?

Mistä olet saanut tukea? (esim. opinto-ohjaus, TE-toimistosta?)

Jos ei ole asunut suomessa kauaa, kuinka paljon kotoutumisessa olisi kaivannut tukea koskien koulutusvalintoja.

